

VELSEN

**EINDRAPPORTAGE OVER DE
INFORMATIE FASE IN DE
COALITIEVORMING IN
VELSEN**

van C. Mooij en P.J.M. Poelmann

d.d. 1 april 2010.

EINDRAPPORTAGE OVER DE INFORMATIE FASE IN DE COALITIEVORMING IN VELSEN

van C. Mooij en P.J.M. Poelmann
dd 1 april 2010.

1. Inleiding

Bij de verkiezingen van 3 maart 2010 werd de VVD de grootste partij in Velsen en begon voortvarend met de onderhandelingen over de vorming van een coalitie en college. Een van de VVD-leden heeft als informateur gesprekken gevoerd met alle fracties. Op maandag 15 maart bleek er onvoldoende vertrouwen tussen de partijen te bestaan om met deze aanpak door te gaan. De informateur gaf zijn opdracht terug en op 18 maart besloten de gezamenlijke fractievoorzitters twee van de fracties onafhankelijke informateurs om ondersteuning te vragen. Ondergetekenden zijn hiervoor gevraagd en hebben de opdracht aanvaard. In een raadsbijeenkomst op 22 maart werd de informatieopdracht bekrachtigd en werden wij benoemd.

2. Opdracht:

Onze opdracht was om te rapporteren welke combinatie van politieke partijen een coalitie gaat vormen voor de komende raadsperiode. Daarbij is de wens uitgesproken dat deze brede, stabiele coalitie haar basis vindt in een goede collegiale samenwerking en een stevig onderling vertrouwen.

3. Aanpak eerste ronde:

Wij hebben uiteraard gekeken naar de uitslag van de verkiezingen, naar de belangrijke politieke verkiezingsuitspraken, de wensen en ambities maar ook de knelpunten en blokkades bij de verschillende partijen zijn in onze beschouwingen betrokken.

Van onze kant is nadrukkelijk gevraagd naar de opvattingen van partijen ten opzichte van de onontkoombare zeer forse bezuinigingen die de komende jaren doorgevoerd moeten worden.

Aan de hand van onderstaande vier vragen zijn deze onderwerpen in een open en constructieve sfeer besproken met alle fracties.

- a. welke coalitie ziet u als meest wenselijke, hoeveel wethouders zou u willen benoemen (evt. deeltijd) en wat moet zeker vaststaan voordat er een coalitie gevormd kan worden.
- b. Geeft u de voorkeur aan een collegeakkoord op hoofdlijnen dat in de loop van de raadsperiode verder uitgewerkt wordt of wilt u een gedetailleerd collegeprogramma.
- c. Welke bezuinigingstaakstelling ziet u de komende jaren en hoe denkt u deze op te lossen.
- d. Welke andere punten zou u in ieder geval in het collegeprogram willen opnemen?

We hebben niet alleen met alle fracties, maar ook met de burgemeester en de gemeentesecretaris een open en informatief gesprek gevoerd.

4. Conclusies eerste ronde:

Ten aanzien van de gewenste coalitie werden 2 mogelijkheden genoemd: VVD, PvdA, VL, D66V en de combinatie VVD, PvdA, D66V, CDA en GL. Er werden geen blokkades ten aanzien van de te vormen coalitie aangegeven. De fracties noemden 4 of 5 portefeuillehouders, waarbij 5 meest voor de hand liggend is. Deeltijdwethouders werden niet uitgesloten, maar algemeen is er weinig enthousiasme voor.

Er is een duidelijke tweedeling tussen de partijen als het gaat over de drie belangrijke projecten: Winkelcentrum, HOV en Kromhoutstraat. Voor de VVD, PvdA, D66V, CDA en GL moet het bestaande beleid uitgevoerd worden, dat geldt over de hele linie, maar met name voor deze projecten. Zij willen niet terugkomen op de genomen besluiten. VL had met name over het Winkelcentrum een andere opvatting, maar heeft nu aangegeven dat een referendum nodig is om het draagvlak voor dit project te peilen. Indien dat draagvlak aanwezig is zal VL loyaal meewerken aan uitvoering. Andere fracties vinden een referendum niet wenselijk.

Voor de LGV is het winkelcentrum een breekpunt, zij willen niet meedoen aan een coalitie die vasthoudt aan de realisering ervan.

Ook met betrekking tot het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) is een verschil van opvatting: VL wil dat het tracé ook geschikt gemaakt wordt voor autoverkeer, terwijl de andere mogelijke coalitiepartijen hier op tegen zijn.

Gezien de ingrijpende effecten van de komende bezuinigingen hebben wij geprobeerd de partijen zoveel mogelijk hierover te bevragen. Over de invulling van het al eerder bekende meerjarige tekort van € 3 miljoen werd vrij algemeen aangegeven dat dit mogelijk gedekt kan worden uit de suggesties die het college in het overdrachtsdocument heeft gedaan. Hiermee moeten raad en college heel snel aan de slag. Duidelijk is voor alle betrokkenen dat dit niet gemakkelijk is, maar er is niet gezegd dat het onmogelijk is.

Voor de aanpak van de grote klus die daarna komt – voor Velsen kan het tekort oplopen tot € 10 – € 15 miljoen boven op de € 3 miljoen) bestaat bij de fracties nog geen concreet beeld; ze geven aan dat het nieuwe college daarmee voortvarend aan de slag moet. Duidelijk is dat de lijst met suggesties hiervoor geen voldoende oplossing biedt; er zijn wel suggesties gedaan voor bezuinigingen op verschillende beleidsterreinen en door bijna alle partijen wordt ook lastenverzwaring uiteindelijk niet uitgesloten.

Voor het collegeprogramma werden door enkele partijen concrete suggesties aangedragen; in het verloop van de formatie als het coalitieakkoord inhoudelijk vorm krijgt zal daar ongetwijfeld nog het nodige aan toegevoegd worden. In deze informatiefase doen wij hier geen uitspraken over.

4. Aanpak tweede gespreksronde:

In de vervolggesprekken op 30 maart 2010 met VVD, PvdA, VL, D66V, CDA en GL hebben wij nadrukkelijk doorgevraagd op de knelpunten uit de eerste ronde: wel of geen referendum winkelcentrum, wel of geen autoverkeer over HOV-tracé en ook over de aanpak van de bezuinigingen. Maar ook hebben wij geprobeerd een beeld te krijgen van de onderlinge relaties. In dit stadium moet duidelijk worden of er voldoende vertrouwen bestaat tussen de

verschillende fracties om samen een stabiele coalitie te vormen en dus ook of er verschillen in opvatting zijn die een dergelijke coalitie in de weg staan. Daarbij merken we op dat naar onze mening de fracties elkaar opener en minder bevooroordeeld tegemoet zouden moeten treden. Kennelijk zijn in het verleden ervaringen opgedaan die ertoe leiden dat nog steeds vanuit vooronderstellingen op elkaar gereageerd wordt. Wij komen daar nog op terug.

4a. De wensen ten aanzien van de coalitie en het aantal wethouders.

Bij VVD en VL gaat de voorkeur uit naar een coalitie van VVD, PvdA, VL en D66V waarbij elke partij 1 wethouder levert en de VVD 2 wethouders wil leveren. Voor de VVD zijn nog 2 varianten bespreekbaar: een 6-partijen college waarbij VVD, PvdA, VL en D66 elk een wethouder en CDA en GL samen 1 wethouder leveren en ook een combinatie VVD, PvdA, D66V, CDA en GL is werkbaar.

De fracties van PvdA, D66V, CDA en GL willen liefst een college met de VVD, waarin deze partijen elk 1 wethouder leveren.

De voorwaarde van 2 wethouders voor de VVD en uitsluiting van iedere verhoging van de OZB zijn voor PvdA en D66V breekpunten. Indien de VVD daaraan vasthoudt is het onvermijdelijk dat naar andere coalities gekeken moet worden. In het gesprek met de VVD hebben wij kunnen vaststellen dat de VVD akkoord gaat met het leveren van 1 wethouder in een te vormen coalitie. Indien aan het eind van het bezuinigingsproces van € 10 of 15 miljoen blijkt dat dat in allerlaatste instantie onontkoombaar wordt, is de VVD bereid ook een OZB-verhoging in de overwegingen te betrekken.

Conclusie: ten aanzien van de wenselijke coalitie bestaat geen overeenstemming tussen de fracties, maar er zijn ook geen blokkades (meer).

4b. De potentiële inhoudelijke 'knelpunten'.

In de gesprekken die wij op 30 maart voerden, bleken de opvattingen over de drie onderwerpen: Winkelcentrum IJmuiden, HOV en Kromhoutstraat, dichter bij elkaar te liggen dan door ons – en ook door enkele fracties – werd verondersteld.

- Kromhoutstraat is voor VVD, PvdA, D66V, CDA en GL in feite al beslist; hoewel de raad nog moet besluiten € 1,5 miljoen beschikbaar te stellen gaan deze fracties ervan uit dat de raad zich in eerdere besprekingen al heeft uitgesproken vóór de uitvoering als door het college voorgesteld. VL noemt dit geen breekpunt, maar wil met het oog op de noodzakelijke bezuinigingen een open discussie over wel of niet op de nu voorgestelde wijze uitvoeren van de verbeterplannen. Zij menen dat een uitgave van € 1.5 miljoen, ook al is het een incidentele uitgave, moet worden heroverwogen.

Voor alle duidelijkheid vermelden we dat alle fracties er van uitgaan dat de kosten voor het verfraaien van de Kromhoutstraat (€ 4 miljoen) door de provincie worden gedragen.

- Zowel over het tracé van het HOV als over het gemeentelijk aandeel in de kosten heeft de raad eerder besluiten genomen. Voor VVD, PvdA, D66V, CDA en GL is hiermee de discussie gesloten. VL sluit zich

hierbij aan, de fractie wil alleen meegeven dat indien achteraf blijkt dat een openbaar vervoerverbinding niet haalbaar is, het mogelijk moet zijn met auto's over dit tracé te rijden.

- Ten aanzien van het Winkelcentrum IJmuiden lagen de standpunten van enerzijds VL en anderzijds de vijf overige partijen in de eerste ronde nogal uit elkaar. Inmiddels blijkt dat minder het geval te zijn. VL heeft het voorstel een referendum op 9 juni te houden inmiddels ingetrokken. Deze fractie blijft het echter moeilijk vinden om op grond van de beschikbare informatie te concluderen dat de gemeente geen onaanvaardbare risico's loopt; daarom wil de fractie een onafhankelijk financieel/juridisch onderzoek naar de onderliggende stukken/overeenkomsten en gegevens. Dit is een zwaarwegend punt voor deze fractie. De andere fracties voelen hier niet veel voor, deels omdat een dergelijk onderzoek deel kan uitmaken van een algemene audit die een nieuw college wellicht wil uitvoeren, deels omdat er al voldoende informatie ligt en men de indruk heeft dat er andere redenen aan dit verzoek van VL ten grondslag liggen.

Conclusie: ten aanzien van het Winkelcentrum IJmuiden is voor VL een onafhankelijk onderzoek naar de gesloten overeenkomsten en overige informatie een harde eis, ten aanzien van de andere potentiële knelpunten liggen er geen blokkades en geen grote verschillen van opvatting tussen de 6 fracties.

4c. Ten aanzien van de onderlinge relaties en het wederzijds vertrouwen.

Naarmate de gesprekken vorderden en we dieper konden ingaan op de verschillende onderwerpen en de onderlinge verhoudingen, bleek dat er meer inhoudelijke overeenstemming tussen de fracties bestaat dan we op het eerste gezicht dachten. Alle fracties zijn zich bewust van de uiterst onaangename beslissingen die noodzakelijkerwijs genomen moeten worden en alle fracties zijn ook bereid om met vereende krachten te zoeken naar oplossingen voor de gigantische bezuinigingen die op Velsen af komen.

Hierboven gaven wij al aan dat wij menen dat de fracties opener met elkaar om zouden moeten gaan.

Door de opstelling van VL in de afgelopen 4 jaar en met name het als onheus ervaren optreden rond de verkiezingen ontbreekt bij enkele fracties het vertrouwen in de bereidheid van VL om het bestaande beleid ruimhartig mee uit te voeren. Ook de voortdurend door VL naar voren gebrachte twijfel aan de betrouwbaarheid van financiële informatie draagt bij deze fracties niet bij aan enthousiasme voor samenwerking in een college. Daar staat tegenover dat alle fracties aangeven dat VL een stevige basis in de samenleving heeft; gewonnen heeft bij de verkiezingen en aangegeven dat zij bereid is de andere fracties grotendeels tegemoet te komen om een college te vormen. Met name deze laatste overwegingen zijn voor de VVD reden om in eerste instantie te opteren voor een coalitie waarin VL deelneemt, maar andere coalities zijn voor de VVD niet onbespreekbaar.

5. Onze conclusie ten aanzien van de coalitie

Uiteenlopende voorkeuren, nauwelijks blokkades of harde eisen maar ook gebrek aan vertrouwen over en weer leiden niet tot één duidelijke conclusie ten aanzien van de te vormen coalitie.

Wij hebben als eerste optie de combinatie VVD, PvdA, D66V, CDA en GL beoordeeld omdat deze door de meeste fracties is voorgesteld.

De nadelen van deze combinatie zijn:

- niet de eerste optie van de grootste partij, een dergelijke coalitie vraagt een gebaar van de VVD;
- VL, een van de grote partijen die gewonnen heeft bij de verkiezingen doet niet mee in de coalitie;

Daartegenover staan de voordelen:

- eerste voorkeur van 4 van de 5 deelnemers;
- fracties hebben onderling vertrouwen in collegiale samenwerking;
- zetelwinst VVD kan ook vorm krijgen door bijvoorbeeld zwaarte van de portefeuille, aanwijzen 1^e locoburgemeester
- stabiliteit is groter dan bij coalitie waaraan VL deelneemt; doordat bij 4 fracties minder vertrouwen in VL bestaat is het risico op instabiliteit groter bij een coalitie met VL.

Alle andere combinaties hebben ofwel meer nadelen (VVD, PvdA, VL, D66V, CDA, GL, maar ook PvdA, VL, D66V, GL, CDA) of zijn voor potentiële deelnemers niet wenselijk (VVD, PvdA, VL, D66V).

Conclusie: We hebben de voors en tegens van de verschillende opties zo goed mogelijk afgewogen en zijn tot de conclusie gekomen dat een coalitie van VVD, PvdA, D66V, CDA en GL het best voldoet aan de gestelde voorwaarden: een breed gedragen coalitie die vertrouwen van de raad heeft en voldoende bestuurskracht heeft om de bezuinigings- en andere problemen aan te pakken.

6. Portefeuille van de burgemeester:

Enkele fracties hebben aangegeven dat ze het wenselijk vinden de burgemeester een inhoudelijk grotere rol te geven. Dat kan door toedeling van een inhoudelijke portefeuille, maar ook door meer gewicht toe te kennen aan zijn wettelijke verantwoordelijkheid als beleidscoördinator. In ieder geval wil men de burgemeester meer ruimte te geven om de gemeente in de regio beter te profileren.

7. Samenvatting conclusies en aanbevelingen:

- a) Vorm een coalitie van VVD, PvdA, D66V, CDA en GL en verzoek de VVD de regie op zich te nemen van de komende formatie met inachtneming van onderstaande punten;
 - b) Stel een coalitieakkoord op waarin de volgende onderwerpen zijn vastgelegd die door het college worden uitgewerkt in een collegeprogramma op hoofdlijnen:
 - o De majeure onderwerpen van het bestaande beleid dat waar mogelijk ongewijzigd wordt voortgezet;
 - o De bezuinigingssuggesties uit het overdrachtsdocument van het vorige college die ingezet worden om het tekort van € 3 miljoen te compenseren, hierbij zal nog geen verhoging van OZB plaatsvinden;
 - o De aanpak en richtinggevende uitspraken over de kerntakendiscussie die vanaf voorjaar 2010 gevoerd gaat worden waarbij fracties wel hebben aangegeven dat minima zoveel mogelijk ontzien moeten worden en dat in laatste instantie pas aan lastenverzwaring gedacht wordt, maar geen enkele maatregel ten principale is uitgesloten;
 - c) Zorg ervoor dat de € 3 miljoen bezuiniging en de aanpak van de daarna komende bezuinigingen in een raadsbreed gedragen traject plaatsvinden;
 - d) Maak een portefeuilleverdeling voor 5 wethouders (elk van de deelnemende partijen levert 1 wethouder) en de burgemeester.
 - e) Stel een coalitievoordracht op voor de benoeming van de wethouders.
- Als algemene aanbeveling aan college en raad adviseren wij:
- f) Creëer een meer open werkwijze en cultuur, maak afspraken tussen college (met ambtelijke organisatie) en raad over rollen en taken, omgaan met elkaar en informatie en maak heldere procesafspraken zodat binnen 3 maanden een nieuwe aanpak gerealiseerd is met meer rechten voor minderheden.

Tot slot:

Dit was een intensief informatieproces dat in enkele (lange) dagen zijn beslag kreeg. Alle deelnemers hebben open en constructief meegewerkt en alle gesprekken zijn in plezierige sfeer verlopen. Wij wensen de fracties in Velsen veel succes met de formatie.

C. Mooij en P.J.M. Poelmann
IJmuiden, 1 april 2010